

Prof. J. Nathans

Het MAB vóór 50 jaar

juli/augustus 1934

Vorig jaar merkte ik op dat de rubriek 'Efficientie' wel erg spaarzaam aan bod kwam. De redactie heeft dat blijkbaar ook betreurd en verheugt zich thans in het feit dat de heer R. W. Starreveld zich bereid heeft verklaard om de verzorging van deze rubriek op zich te nemen. Dat is dan weer een zorgenkind minder.

Wie in de administratieve wereld omstreeks 1934 over efficiency praat spreekt vaak en heel veel over doorschrijfmethode en -technieken, kaart-systemen en boekhoudmachines. Nog wel 20 jaar nadien zal de kreet dat de boekhouding gebruik maakt van 'de' doorschrijfmethode in uitwerkingen van accountancy-vraagstukken voorkomen. In het jaar 1934 zelf lijkt het vooral alles machines te zijn wat de klok slaat. De machines komen ter sprake als onderwerp van artikelen, in de accountantsopleiding en -examens, in diverse beschouwingen en op tentoonstellingen.

Van kandidaten voor het examen Inrichtingsleer wordt verwacht dat zij de specifieke kenmerken en mogelijkheden kennen van vele merken van apparaturen waaronder boekhoudmachines; zie bijvoorbeeld de vraagstelling van het vraagstuk van de Nederlandsche Handelshoogeschool dat ik aan het slot van de juni-bijdrage memoreerde. Het was een vraagstelling die niet tot de uitzonderingen behoorde. Ook de Efficiency-beurs te Amsterdam was, ofschoon nog jong, een factor van betekenis. Het was een gebeurtenis van de eerste orde alwaar een groot aantal exposanten een ware schat aan vernuftige machines, apparaten, methoden en overige hulpmiddelen demonstreerden. Achteraf bezien is het verbazingwekkend hoe men probeerde tot arbeidsbesparing te komen in een tijd dat bijvoorbeeld het eenmalige carbon pas een aarzelend entree maakte.

In de rubriek 'Efficientie' wordt ook een machine besproken en wel een nieuw octrooi van The Tabulating Machine Company te New York: Een door ponskaarten bestuurde boekhoudmachine voor het groepsgewijze behandelen van op elkaar volgende kaarten met een inrichting om de eerste kaart van elke groep op andere wijze te behandelen dan de overige kaarten der groep. De machine was van het Hollerith type.

Drs. J. F. Haccoû schrijft een artikel over de voorraadwaardering van

kinabast. Kinabast is een produkt waarbij zich met betrekking tot de waardering een bijzondere problematiek voordoet. De hoofdproducent toch van de kinabast was Nederlandsch-Indië en de vereniging van producenten werkte via het Kina-bureau samen met de kininefabrikanten. Bij een steeds toenemende produktie en een vrijwel inelastische vraag nam de voorraad bast van de individuele producenten enorm toe. Voor 1933 was de potentiële produktie ongeveer 20.000.000 kg bast hetgeen overeenkomt met 1,2 miljoen kg zwavelzure kinine. De vraag daarnaar bedroeg ongeveer 450.000 kg. Haccoû onderscheidt een ijzeren voorraad, verband houdende met een rationele oogst, het is de voorraad ter overbrugging van de tijd van produktie tot aflevering, een overjarige voorraad welke nog gedurende vijf jaar tot aflevering komt en de nieuwe surplusvoorraad. Zij worden alle drie door hem besproken.

Welke maatregelen kunnen worden genomen om te bevorderen dat meer Nederlandse meisjes dan thans het geval is zich beschikbaar stellen voor het verrichten in loondienst van huiselijke diensten en in welk opzicht kunnen de arbeidsbeurzen daarbij medewerken? Diverse prae-adviezen met betrekking tot deze vraagstelling werden gepubliceerd in het tijdschrift van de Nederlandsche Werkloosheidsraad van mei 1934. 'Nederlandse meisjes'; was er dan sprake van een gastarbeidersprobleem? Ik kan daar niet over oordelen, wel weet ik dat toen in vele families het Duitse of Oostenrijkse 'meisje voor dag en nacht' zeer 'tüchtig' aanwezig was en tussen haar werkzaamheden door de werkgeversfamilie verraste met het bakken van een van haar vele taarten of koeken.

Het in 1933 onder voorzitterschap van P. Kleinveld gevormde Comité voor bijzondere Joodse belangen meldt dat het van verschillende zijden zeer gewaardeerde steun mocht ontvangen. Het is intussen gebleken dat zeer veel collega's te weinig aandacht hebben geschonken aan de oproep van de commissie en nog geen begrip hebben van de nood van de Joodse broeders. Zij worden alsnog uitgenodigd een bijdrage te storten.